

Խմբագրական

Ամանորեայ Խոհեր

Համայն աշխարհը՝ մարդկությունը՝ ժողովուրդները՝ ազգերը, պետությունները, կառավարությունները, հօր ընկերությունները հասարակ ժողովուրդները, ընտանիքները պարզ մարդը, հաշուեյարդարի կենթարկեն իրենց անցնող տարուայ գործունեությունները եւ այս բոլորը վիճակագրական բաղադրատարրերի քննակն կերպով կը փորձեն բարեկարգել բարենորոգել իրենց աշխատանքային ձեւերը նոր ծրագրերով:

Մարդկային ընկերային կեանքին ամենէն հիմնական ապրելու ազդակը սերը եւ յարգանքն է, որ մարդը կը զանազանէ մարդէն եւ մանաւանդ հոն ուր սերը կը բնակի կ'աճի եւ կը ծաղկի, անպայման թէ հոն կը տիրէ խաղաղությունը ապահովությունը համերաշխությունը ուրախությունը եւ երջանկությունը:

Աշխարհը այլեկոճած է այսօր պատերազմներով քանդումներով կոտորածներով, ընկերությունները կը հիւժին անբարոյական ախտերէ հիւանդություններէ՝ թմրեցուցիչներու մոլութիւններէ եւ փտածութենէ, կրօնական արմատական ահաբեկչական ծայրայեղ մոլեգին մոլեռանդութենէ եւ այլ ախտերէ:

Աշխարհը սիրոյ պետք ունի այսօր: Աշխարհի պատուհասներուն պատճառը՝ սիրոյ չգոյությունը սիրոյ պակասն է, սեր հանդէպ մարդ արարածին, սեր հանդէպ մարդկության, սեր հանդէպ ժողովուրդներուն անխտիր, սեր եւ կամք մարդկային իրաւունքներու իրականացման, սեր մարդ մարդոց եւ ժողովուրդներու միջեւ, սեր արդարութեան հաստատման, սեր աշխարհին մէջ ճշմարիտ խաղաղութիւն տիրելու համար, որովհետեւ եթէ խաղաղութիւն չը տիրէ համայն աշխարհի մէջ, աշխարհը չի ձեռքբերուիր չի խաղաղիւր եւ ասիկա կրնայ մարդկությունը եւ աշխարհը կործանումի առաջնորդել:

Այս գեհեճային դժիւեմ օրերուն համայն հայ ժողովուրդը՝ Հայաստան եւ Արցախ աշխարհը, կը գտնուին երկու կրակներու միջեւ:

Սփիւռքը իր անկայուն կարելիություններուն մէջ կը հիւժի ամէն օր քիչ մը եւ հայրենի ժողովուրդն ալ ամէնօրեայ տառապալից մարտահրաւերներ կը դիմադրէ:

Սփիւռքի ուժացումը եւ ձուլումը՝ կրնայ աւելի յամենալ, եթէ սփիւռքը միակամ ըլլայ եւ կարենայ «ՄԻԱՍՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ» ստեղծել:

Իսկ հայրենի պետությունը՝ կրնայ բարոյապէս եւ կամքի հօրութեամբ վերականգնել, եթէ կարենայ հայրենի ժողովուրդին ապահովել, հաց, աշխատանք, գնահատանք եւ յարգանք, բարեկարգութիւն, արդարութիւն, մարմնական ապահովութիւն եւ մանաւանդ ընկերային բժշկական ապահովութիւն:

Հայը ամենուրեք պետք է իմանայ՝ պետք է վերլուծէ՝ պետք է հասկնայ եւ պետք է գործադրէ ի՞նչ կը նշանակէ «ՕՍՆԻՐ ԶՔԵԶ» որպէսզի կարենայ իր դիրքը որոշէ ընկերութեան մէջ եւ իր մասնակցությունը բերէ ստեղծագործական յառաջդիմութեան, կերտելու համար ժամանակակից հայկական քաղաքակրթութիւն:

ԱՄԱՆՈՐԻ ՈՂԶՈՅՆ

ԶԱԻԷՆ Գ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Հրաշագործ մայր բնութեան՝
Կեանքի լոյսին արեգակին,
Ստեղծագործ մարդ հանճարին,
Աշխարհի յար խաղաղութիւն
Սեր ու համբոյր եւ բիւր ողջոյն:

Աշնան թախճոտ հոգիներուն,
Զմբան մաղուող ձիւն՝ անձրեւին,
Գարնան ծաղկող նոր ծիլերուն,
Ամբան աճող միրգ բերքերուն
Սեր ու համբոյր եւ բիւր ողջոյն:

Աստուած փնտռող հոգիներուն,
Սեր՝ խիղճ կոչող զանգակներուն,
Լուռ հաւատքի դողանջներուն,
Պաշտամունքի կոթողներուն
Սեր ու համբոյր եւ բիւր ողջոյն:

Շարականներ բուրոյ լոյսին,
Յոյս ու հաւատք աղերսողին,
Գութ որոնող անտերներուն,
Անմահութեան ծառաներուն
Սեր ու համբոյր եւ բիւր ողջոյն:

Կեանքին բացուող ծնեալներուն,
Անգոր անժամ հեղ ձերերուն,
Նոր հարսերուն ու մայրերուն,
Սիրով այրող աղջիկներուն՝
Սեր ու համբոյր եւ բիւր ողջոյն:

Մանուկներու վարդ խնդրիւն,
Օտո ու ծաղիկ մշակողին,
Անուշ հացին՝ ազնիւ խօսքին,
Առաքիւնի վեհ սրտերուն
Սեր ու համբոյր եւ բիւր ողջոյն:

Բանուորներուն՝ մշակներուն,
Տրտումներուն՝ ուրախներուն,
Թշուառներուն՝ հիւանդներուն,

Կեանք նուիրող բժիշկներուն,
Սեր ու համբոյր եւ բիւր ողջոյն:

Երջանկութիւն բաշխողներուն,
Եկուորներուն՝ ճամբորդներուն,
Անկեղծներուն՝ խոնարհներուն,
Ազատարար պահակներուն
Սեր ու համբոյր եւ բիւր ողջոյն:

Տառապանքէն երգը ծնող
Բանաստեղծին՝ երաժշտին,
Մարդու հոգին հարստացնող
Արուեստի մէջ տուայտողին՝
Սեր ու համբոյր եւ բիւր ողջոյն:

Հայ դպրութիւն քերթողներուն,
Հայոց լեզուի աշուղներուն,
Մեծասքանչի մատենաներուն՝
Մշակոյթը կերտողներուն
Սեր ու համբոյր եւ բիւր ողջոյն:

Ժամանակի զարկը չափող
Նուիրական գիտնականին,
Երկնի անհուն ուղին հարթող
Տիեզերքը նուաճողին
Սեր ու համբոյր եւ բիւր ողջոյն:

Ճշմարտութեան պաշտպաններուն,
Խաղաղութեան զինուորներուն,
Աշխատանքի հերոսներուն,
Ազատութեան մարտիկներուն
Սեր ու համբոյր եւ բիւր ողջոյն:

Բարիք բաշխող բոլոր անձանց,
Ժպիտ սփռող բոլոր սրտանց,
Բոլոր ազնիւ՝ բարի մարդկանց,
Ամանորի սուրբ օրերուն
Սեր ու համբոյր եւ բիւր ողջոյն:

Աντσούκ-Մորτσούկ...

Μια σειρά άρθρων υπέρ της ενότητας της αρμενικής κοινότητας στην Ελλάδα

του Σήφη Κασσεσιάν

Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΧΑΜΕΝΟΣ ΤΟΥ ΔΙΧΑΣΜΟΥ

Σε περασμένα σημειώματα αναφέραμε κάποια από τα δεινά που επέφερε στην αρμενική κοινότητα της Ελλάδας ο διχασμός (οικονομική αποδυνάμωση, επικράτηση κλίματος εχθρότητας και φανατισμού, διαίρεση των εργαζόμενων για τη διατήρηση της κοινότητας δυνάμεων κλπ...) Ωστόσο, ο μεγάλος χαμένος του διχασμού ήταν το ίδιο το αρμενικό έθνος ως ιδέα, ως σύνολο ανθρώπων, ως ηθική οντότητα.

Η αυθαίρετη, βίαιη και με παράνομα μέσα επικράτηση της βούλησης των ιστορικά αποτυχημένων ανδρών, οι οποίοι στελέχωσαν την κυβέρνηση της Δημοκρατίας της Αρμενίας στην περίοδο 1918-1921 και οι οποίοι αναζήτησαν στην επιβολή του ελέγχου τους επί της διασποράς, στον φανατισμό των μελών του κόμματος και στην προβολή μιας μονοσήμαντης, ψευδούς απεικόνισης της ιστορίας, μέσα από αναρίθμητους τυχοδιωκτισμούς και καιροσκοπισμούς και αφύσικες, τερατώδεις συνεργασίες ή απόπειρες συνεργασίας (τηλεγράφημα Βρατσίαν προς τον Κεμάλ Ατατούρκ και άλλα που σκοπίμως αποσιωπούμε) τη συγκάλυψη των τεράστιων σφαλμάτων τους και τη δικαίωσή τους από την Ιστορία, έπληξε κατάκαρδα το αρμενικό έθνος.

Ο αγώνας μας στη διασπορά είναι κύρια ένας αγώνας να διατηρήσουμε την εθνική μας ταυτότητα, ένας αγώνας να άρουμε τα αποτελέσματα της γενοκτονίας, να πούμε κατάμουτρα στους δολοφόνους των πατέρων και των παππούδων μας: "Δεν πέθαναν οι Αρμένιοι! Υπάρχουν εδώ μπροστά σας! Υπάρχουν και ζητούν το δίκιο τους και θα στοιχειώνουν τον ύπνο σας με τα σχολεία και τις εκκλησίες τους, με τις πορείες μνήμης, με τους ακαδημαϊκούς αγώνες των διανοουμένων τους, με τις εκδικητρίες σφαίρες των μαχητών του ΑΣΑΛΑ..."

Είναι δύσκολος αυτός ο αγώνας. Γύρω μας ο πολιτισμός, η γλώσσα, τα επικρατούντα ήθη και έθιμα των χωρών, οι οποίες μας φιλοξενούν, μας περισφίγγουν, μας πολιορκούν, μας κατακλύζουν με απαρμενοποιητικά μηνύματα, μας σπρώχνουν προς την αφομοίωση και τη λησμονιά. Τι έχουμε να αντιτάξουμε στην κατακλυσμιαία δύναμη του αφομοιωτισμού; Η γλώσσα μας χάνεται, τα έθιμά μας ξεχνιούνται, οι ρίζες της ξενιτιάς που έγινε πια δεύτερη (ή και πρώτη) πατρίδα μας βαθαίνουν.

Μας μένει μόνο η περηφάνεια μας, να μπορούμε να λέμε ότι είμαστε ένα έθνος αυθύπαρκτο, ανυπότακτο, που ορθώνεται περήφανο απέναντι στην Ιστορία και της λέει το μεγάλο "ΟΧΙ".

Αυτή την περηφάνεια έπληξε με την πολιτική του το Πολιτικό Γραφείο του Τασνακτσουτιούν. Μεταμορφώνοντας σε τυφλούς υποτακτικούς των κελευσμάτων του την πληθώρα των καλών ανθρώπων και πατριωτών που θητεύουν στις τάξεις του κόμματος. Να ένα παράδειγμα: Ένας φίλος τασνάκ, ένας καλός και έντιμος άνθρωπος, με επιτιμούσε τις προάλλες για την αναφορά μου στην απώλεια του Καρς και του Αρνταχάν εξαιτίας των πολιτικών σφαλμάτων του Μπιρό: "Γράφεις μετά από εκατό χρόνια για δύο επαρχίες που χάθηκαν..." μου είπε. Ας χάσουμε λοιπόν σήμερα και το Γαραπάγ. Κι η αυριανή γενιάς ας χάσει το Ζανκεζούρ κι η μεθεπόμενη το Ερεβάν... Φτάνει να είναι καλά το Μπιρό ή η σημερινή ή αυριανή ή μεθαυριανή κυβέρνηση της Αρμενίας. Αλλά πέρα από αυτή τη μεταμόρφωση των μελών του -που στο κάτω-κάτω γίνεται, όταν γίνεται, με τη συγκατάθεση των τελευταίων- το Μπιρό με τον αμοραλισμό και τον βολονταρισμό του αποπειράται εδώ και εκατό χρόνια να υποδουλώσει ολόκληρο το αρμενικό έθνος της διασποράς, αγωνίζεται να φимώσει κάθε διαφορετική φωνή, να εξαφανίσει κάθε διαφορετική άποψη, να επιβάλει τη μονοκρατορία του. Κι εμείς, λοιπόν, τι θα λέμε στα παιδιά μας και στα παιδιά των παιδιών μας; Πώς θα μπορούμε να τα πείσουμε να είναι περήφανα για ένα έθνος που θα έχει σκύψει το κεφάλι σε μια χούφτα αποτυχημένους και στους επιγόνους τους; Ποια ταυτότητα θα ορθώσουμε απέναντι στη λαίλαπα της αφομοίωσης; Την ταυτότητα ενός έθνους που κύπτει τον αυχένα και κάμπτει τη ράχη σε μια δράκα ανικάνων; Ενός έθνους που συμβιβάζεται και υποτάσσεται, που αποδέχεται κάποιους ελάχιστους σε ποσότητα και ποιότητα ως κήσσορες κι επιβήτορες του; Αυτό το έθνος είχαν ονειρευτεί οι περήφανοι φενταήδες μας, τα παιδιά της αρμενικής αγροτιάς που άφησαν την τελευταία πνοή τους από τουρκικό ή κουρδικό βόλι, από την αγχόνη του Χαμίτ, από τη ξιφολόγη του Νεότουρκου ή από το τουφέκι των κεμαλικών;

Ամանորյա ցուցահանդես՝ կազմակերպված ՌԱԿ Ծիրակի «Փանու Թերլեմեզյան» ակումբի կողմից

ՌԱԿ Ծիրակի մարզային կազմակերպության «Փանու Թերլեմեզյան» ակումբում ներգրավված ստեղծագործող երիտասարդները սույն թվականի դեկտեմբերի 23-ին Գյումրու Երիտասարդական պալատում կազմակերպել էին ամանորյա թմայով ցուցահանդես-վաճառք: Միջոցառմանը ներկայացված էին «Փանու Թերլեմեզյան» ակումբի անդամները, ԵԳՊԱ ԳՄ չորրորդ կուրսի ուսանողուհի, գրող-նկարիչ Անի Խաչատրյանի «Շատակեր Ձմեռայապիկը» հեքիաթների զիրքը, ակումբի ատենապետ, ժանեկագործ Ռոզա Արտոյանի, խեցեգործ Արաքս Ասատրյանի աշխատանքները, Կարինե Պետրոսյանի ձեռագործ փափուկ խաղալիքները և այլն:

Միջոցառմանը ներկա էին նաև ՌԱԿ Կենտրոնական վարչության փոխատենապետ ընկեր Կարեն Կակոյանը և ՌԱԿ Եզիպտոսի շրջանակային վարչության անդամ Էդուարդ Մանուկյանը:

Վաճառքից գոյացած հասույթով ակումբի անդամները Գյումրու մի քանի մանկատների և անապահով ընտանիքների երեխաներին ամանորյա նվերներ են գնելու:

Միջոցառման առանցքային ծրագրերից մեկն էլ երիտասարդ գրող, նկարիչ Անի Խաչատրյանի գրքի շնորհանդեսն էր: Գրքի տպագրությունը հովանավորել էր ՌԱԿ «Փանու Թերլեմեզյան» ակումբը: Գրքում երկու հեքիաթ է հեղինակի նկարագրամամբ: Շնորհանդեսին ներկա էին հեղինակի հարազատները, ընկերները, գրողներ և արվեստասեր մարդիկ:

Միջոցառումը վարում էր «Փանու Թերլեմեզյան» ակումբի անդամ Հռիփսիմե Բարխուդարյանը: Իրենց կատարումներով հանդես եկան «Փանու Թերլեմեզյան» ակումբի անդամները, Երևանի Կոմիտասի անվան պետական կոնսերվատորիայի Գյումրու մասնաճյուղի ուսանողներ թավջութակահար Միքայել Պետրոսյանը և քանոնահարուհի Ասյա Հովհաննիսյանը, Գոհար երաժշտանոցի սան, դաշնակահար Խոսրեն Հովհաննիսյանը: Երաժշտական կատարումով հանդես եկավ Գյումրու Հայրորդաց տան երգչախումբը՝ Սոնա Ջարաֆյանի ղեկավարությամբ:

Շնորհավորական խոսքով հանդես եկան ՌԱԿ Ծիրակի մարզային կառույցի համակարգող Հովիկ Կարապետյանը, գրքի խմբագիր, Գյումրու գեղագիտության ազգային կենտրոնի գրական ստուդիայի ղեկավար, բանաստեղծուհի Ռոզա Հովհաննիսյանը, գրող Արա Արթյանը, արձակագիր Շնորհիկ Շահինյանը, Անիի գրչընկերներ Լաուրա Հարությունյանն ու Սոնա Հակոբյանը:

Միջոցառման անցավ ուրախ տոնական տրամադրությամբ:

Ակումբը իր երախտիքի խոսքերն է հայտնում Գյումրու երիտասարդական պալատին՝ իդեմս տնօրեն Լիլիթ Մակարյանին, հյուրընկալ վերաբերմունքի և աջակցության համար և բոլոր գնորդներին՝ բարեգործությանը մասնակցելու համար:

Սոնա Հակոբյան

ՌԱԿ «Փանու Թերլեմեզյան» երիտասարդական ակումբի անդամ, ԵԳՊԱ ԳՄ ուսանողուհի, քանաստեղծուհի

ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱ ՀԱՅԱՇԽԱՐՀԻ ԲԱՐԵՐԱՐԸ- ՈՂՋՄԻՏ ՔԱՂԱՔԱԳԷՏՆ ՈՒ ԱՌԱՔԻՆԻ ՀԱՅՈՐԴԻՆ (1851-1930)

ԴՈՎՏ. ԶՄԻԷՆ Ա. ՔԶՆՅ. ԱՐՁՈՒՄԱՆԵԱՆ

*«Հայության սիրտն է միայն Պողոս
Նուպարի վերջին հանգստարանը, ու անոր
պատմությունը՝ այն շրջանակը որ միայն
պիտի կարենայ ընդգրկել իր պատկերը»
ԹՈՐԳՈՍ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԳՈՒՇԱԿԵԱՆ*

ԱՌԱՔԻՆԻ ՀԱՅՈՐԴԻՆ

Պողոս Նուպար Փաշա առանց փառասեր ըլլալու, համազգային առումով եղաւ ամենէն առաջ իմաստուն, ողջմիտ եւ մանաւանդ գործնական հայորդին իր լիարժեք առաքինութիւններով գորս անվարան գործի վերածեց ճշմարիտ հայ-րենասիրութեան ոսկեայ շրջանակին մէջ, պայքարելով աղքատութեան եւ սոցիալական դժբախտութեան դէմ: Որպէս հիմնադիրը ՀԲԸ Միութեան 110 տարիներ առաջ, Պողոս Նուպար կը մնայ «երկնի անթիւ աստղերէն մե՛րը միայն»: Ներկայ գրութիւնը կրնայ իրարմբ կրկնութիւն համարուիլ բազում արժանի դրուատիքներու շարքին որոնք գրուած են մեզմէ շատ առաջ, եւ սակայն չմոռնալ եւ վերջիշէլ բացառիկ անձեր մեր որդիական պարտքն է որոնք եղան հայ երկնակամարի անմար աստղերէն: Անոնց փայլքէն ծնաւ մեր օրերու իսկական յաջորդը բարերար եւ ՀԲԸՄիութեան իմաստուն, ողջմիտ եւ գործնական հայորդին՝ Նախագահ Ալեք Մանուկեան որուն պատանիի մէկ իրական դրուագը Պողոս Նուպարի մասին պիտի յիշեմ ստորեւ:

ԿԵԱՆՔԻ ԳԻՏԵՐԸ

Եզիպտահայ ազգային եւ հասարակական գործիչ, անձնուէր հայորդի եւ քաղաքական լուրջ եւ յայտնի դէմք Պողոս Նուպար Փաշա կը վախճանէր 1930 Յունիս 6-ին Փարիզի մէջ, 79 տարեկանին: Ծնած էր Կ. Պոլիս 1851 թուի Օգոստոս 2-ին եւ որդին էր Եզիպտոսի Վարչապետ Նուպար Փաշա Նուպարեանի, Զմիւռնիոյ յայտնի գերդաստանէն որ կը սեռէր Ղարաբաղի Մելիքներու սերունդէն: Մանկութիւնը Եզիպտոս անցընելէ ետք մեկնած է Եւրոպա ուսանելու նախ Զուիցերիոյ եւ ապա Փարիզի համալսարաններուն մէջ, դառնալով երկրաչափական ճարտարագէտ:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՄԿՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՇՏՈՆԵԱՆ

Պողոս Նուպար Ֆրանսայի մէջ երկաթուղային ձեռնարկներու մէջ իր առաջին փորձառութիւնները ստանալէ ետք վերադարձած է Եզիպտոս եւ Գահիրէի մէջ ձեռնարկած ճարտարագիտական գործերու, յատկապէս Հելիոպոլիս արանի հիմնադիր ընկերութեան մէջ, որոնց որպէս վարչական ծառայած է փայլուն յաջողութեամբ: Ապա կրագուած է Աղեքսանդրիոյ հանրակարգերու ընկերութեան հիմնադիրը: Իր յաջողութեան եւ հարստութեան գլխաւոր աղբիւրը եղած են անբերրի եւ անմշակելի հողերը նոր գիտական մեթոտներով բերրի դարձնել: Արժանաւոր որդին Եզիպտոսի մեծանուն Վարչապետին, Պողոս Նուպար որպէս պետական բարձր պաշտօնէայ եզիպտական պետութիւնը ներկայացուցած է զանազան միջազգային համագումարներու 1905-1906 տարիներուն: Իր միջազգային ծառայութեան որպէս գնահատանք Պողոս Նուպար արժանացած է պետական շարք մը բարձր շքանշաններու:

ՀԱՅ ԱԶԳԻՆ ԲԵՐՍՍ ԲԱՅԱՌԻԿ ՆՊԱՍՏԸ ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՀԲԸ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Իր հայ ազգին մատուցած ծառայութեան մէջ Պողոս Նուպար եղած է ու կը մնայ

անգերագանցելի՝ որպէս քաղաքական, բարեսիրական եւ ազգային գործիչ միանգամայն, ցոլացնելով իր ազնուական ծագումը, կրթեալ եւ գիտակից մարդու նկարագիրը, ինչպէս նաեւ անկեղծ ու բարի հայորդիի համբաւը: Գահիրէի մէջ 1906 թուականի Ս. Զատիկի Կիրակի օր Պողոս Նուպար հիմը դրաւ Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան, որ հայ ազգին համար դարձաւ նախախնամական եւ համազգային կազմակերպութիւն մինչեւ այսօր:

Փարիզի մէջ ուր կանուխէն հաստատուած էր, իր վրայ առաւ հայ ազգին պետական ներկայացուցիչի դժուար պաշտօնը ամենադժուար տարիներուն, երբ Ս. Տ. Գեորգ Ե. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը իրեն վստահեցաւ նախագահութիւնը Ազգային Պատուիրակութեան, թէ՛ թրքահայ զաւառներու բարենորոգումներու, եւ թէ՛ զինադադարէն ետք Հայրենիքի վերակերտումի եւ զայն վերստանալու միջազգային յարաբերութեանց մշակման մէջ: Նոյնիսկ 1915-ի Ապրիլին դարձեալ Հայրապետական նշանակումով Պողոս Նուպար Փաշայի վստահուեցաւ այլապէս կարելոք պաշտօն մը եւս՝ դաշնակից պետութեանց մօտ պաշտպան կանգնելու մեր ազգային շահերուն գոր ինք կատարեց իր Նախագահի հանգամանքով: Ան լրջօրէն հոգածու եղաւ նաեւ Կիլիկիոյ հայութեան եւ ջանք չխնայեց որ զինադադարէն ետք Կիլիկիան որպէս անկախ պետութիւն հայերուն յանձնուէր անձամբ ինք բանակցելով անգլիական եւ ֆրանսական պետութեանց նախագահներուն եւ վարչապետներուն հետ:

ՓԱՐՏԻՉԻ 1919 ԹՈՒԻ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Համահայկական քաղաքական շահերը միջազգային գետնի վրայ զգալի դարձնելու համար Պողոս Նուպար Ազգային Համագումար մը հրաւիրեց Փարիզի մէջ 1919 Փետրուար 24-էն մինչեւ Ապրիլ 22: Համագումարը կը զուգարկաբար Փարիզի Խաղաղութեան Վեհաժողովին որ սկսած էր 1919 Յունուար 18-ին եւ տեւած տարի մը, մինչեւ 1920 Յունուար 21, համաշօխարհային պատերազմին պարտուած պետութիւններուն հետ հաշտութեան պայմանագիր մշակելու նպատակով: Փարիզի Վեհաժողովին պաշտօնապէս չէր հրաւիրուած Հայաստանի Հանրապետութիւնը, որուն փոխարէն Ազգային Համագումարը հրաւիրուեցաւ աշխարհի չորս կողմերէն եկող ներկայացուցիչներէ:

Ազգային Համագումարը միացեալ ճակատով ներկայացաւ Վեհաժողովին, այսինքն Ազգային Պատուիրակութեան եւ Հայաստանի Հանրապետութեան եւ Թուրքիոյ ներքին նահանգներու հայութեան կը պահանջէին ամբողջական Հայաստանի սահմանները:

Հայկական Համագումարին մասնակցեցան 40 ներկայացուցիչներ՝ 10 երկիրներէ եկած, իսկ Կ. Պոլսէն՝ Եղիշէ Արքեպիսկոպոս Դուրեան, Գաբրիէ Նորատունկեան, եւ Փրոֆ. Աբրահամ Տէր Յակոբեան: Յիշեալ յուշագիրը հետեւեալ հարցերը կ'արձարծէր:

- 1- Ճանաչում հայ անկախ պետութեան՝ վեց նահանգներով, ներառեալ Կիլիկիան եւ Կովկասեան Հայաստանի հողերը:
- 2- Հայկական պետութիւնը՝ դաշնակից պետութեանց եւ Միացեալ Նահանգաց Ամերիկայի երաշխաւորութեան տակ:
- 3- Նուագագոյնը 20 տարուան օժանդակութիւն Հայաստանի:
- 4- Հատուցում հայ ազգին կրած անհաշուելի կորուստներուն համար:

ՊԱՏՐԻՆԻ ԵԼՔ

Ի վերջոյ Համագումարը միաձայնութեամբ փափաք յայտնած է որ Միացեալ Նահանգները նշանակուին որպէս հոգատար Հայաստանի, որուն համար ալ Նախագահ Ուիլսոն պաշտօնապէս յայտարարած է Փարիզի մէջ երբ կը տեսակցէր Նախագահ Աւետիս Ահարոնեանի եւ Պողոս Նուպարի հետ իբրեւ թարգման ունենալով Փրոֆ. Աբրահամ Տէր Յակոբեան: Հակառակ անոր որ Ամերիկայի Նախագահը հաստատած էր թէ «Ամերիկեան ժողովուրդին կամքն է որ ես ապահովեմ հայոց անկախութիւնը եւ պաշտպանեմ անոնց իրաւունքները», Ուիլսոնի զօած Միացեալ Հայաստանի քարտէսը թուղթի վրայ մնաց եւ երբեք չիրագործուեցաւ:

ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊԱՐ ԵՒ ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Որքա՛ն հարագատ հայորդիներ, անգուզական գոյգը, երկուքն ալ «երկնի անթիւ աստղերէն» փայլեցան հայ երկնակամարին վրայ եւ լոյս դարձած կը լուսաւորեն միշտ հայուն միտքն ու հոգին: Կը յիշեմ Ալեք Մանուկեանի ինծի պատմած իր դպրոցական պատանիի յուշերէն մին, երբ յաճախ Ֆլորիտա կ'այցելէր ձմեռնային եղանակին, ուր նաեւ բարերարը եղաւ Ս. Դաւիթ եկեղեցոյ համայնքի դպրոցաշէնքին:

Երախտագէտ Պրն. Մանուկեան կը յիշէր Գասապայի (Զմիւռնիա) դպրոցական իր օրերէն, երբ կը կարդար հայոց պատմութեան իր դասագիրքը, սիրէր էր միջի նկարներէն լուսագոյնը Պողոս Նուպար Փաշայի նկարը որպէս հիմնադիր ՀԲԸ Միութեան: Հանած էր եւ սիրած դէմքը այդ մեծ մարդուն եւ փափքեր էր դիմագիծը պատրաստել, գծել ու ներկայացնել ուսուցիչին: «Յաջողած էի նմանցնել նկարին», կ'ըսէր Ալեք Մանուկեան ներքին գոհունակութեամբ, երախտագէտ ժպիտը դէմքին: «Դիմանկարը աւելի մեծ չափով գծելէս ետք, ըսի մեր ուսուցիչին որ եթէ գնող մը ըլլայ, դրամը դպրոցին յատկացուի» կ'ըսէր իսկական յաջորդը հիմնադիր Փաշային:

Ահա՛ իրական պատմութիւն մը հիմնադիր Նախագահ Պողոս Նուպարին եւ իր արժանաւոր յաջորդին՝ Ալեք Մանուկեանի մասին: Եթէ առաջինը հիմնեց Մեծ Միութիւնը, երկրորդն ալ զայն արժեցուց լիովին: Իմ կարգին սոյն յօդուածը կը փակեմ անմոռանալի այս գողորիկ դրուագի վկայութեամբ: Երկու երախտաւոր անձինք՝ գերագանց յարացոյցներ գալիք բոլոր սերունդներուն:

«Հայկական Երուսաղեմ». Մասնագետները մտահոգ են հայոց իրաւունքներու ճակատագրով

Ուրբաթ 22 դեկտեմբեր 2017-ին Երուսաղեմի շուրջ վերջին զարգացումներուն յատկացուած քննարկում մը տեղի ունեցաւ ՌԱԿ Կենդրոնական Վարչութեան նախաձեռնութեամբ, «Ազգ» խմբագրութեան գրադարան-լսարանին մէջ:

«Կլոր սեղան» ձեւաչափով քննարկման հրաւիրուած էին Երուսաղեմի վերջին զարգացումներուն եւ խնդրի էութեան քաջածանօթ մասնագետներ, գլխաւորութեամբ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի միաբան հայրերու, ակադեմական գործիչներ, նախկին դեսպաններ, հրապարակախօսներ, ինչպէս նաեւ լրագրողներ: Հանդիպումը վարեց ՌԱԿ Կ.Վ. անդամ, վերլուծաբան Արմէն Մանուէլեանը, իսկ որպէս գլխաւոր բանախօսներ ելոյթներով հանդէս եկան Մայր Աթոռի արտաքին յարաբերութիւններու գրասենեակի վարիչ Տէր Նաթան արք. Յովհաննիսեանը, Երեւանի Պետական համալսարանի արաբագիտութեան ամբիոնի վարիչ Հայկ Քոչարեանը, Եգիպտոսի, Իսրայէլի եւ այլա Իտալիայի մօտ ՀՀ նախկին դեսպան Ռուբէն Կարապետեանը, միջազգայնագետ Սուրէն Սարգսեանը, «Նորավանք» գիտահետազոտական կէդրոնի աշխատակից դոկտ. Վերանեանը, Երեւանի Պետական մանկավարժական համալսարանի քաղաքագիտութեան ամբիոնի վարիչ, դոկտ. Լեւոն Շիրինեանը, պատմաբան, ՌԱԿ Կ.Վ. անդամ Սուրէն Սարգսեանը, սփիւռքագետ, հրապարակագիր Ռուբէն Կոզմոյեանը, «Օրբան» հանդէսի խմբագիր Շոգէֆ Աւետիսեանը եւ ուրիշներ: Բացման խօսքով հանդէս եկաւ ՌԱԿ Կ.Վ. ատենապետ Յակոբ Աւետիքեանը, որ հակիրճ անդրադարձաւ Հայոց համար Երուսաղեմ Սուրբ Քաղաքի կարեւորութեանը, շեշտելով, որ հայութեան մօտ այսօր մտահոգութիւններ կան կապուած Երուսաղեմի ընդհանուր վիճակին ու մասնաւորապէս Երուսաղեմի «Հայկական թաղամաս»ին, յատկապէս Ս. Նահանգներու նախագահ Տանըլտ Թրամփի Երուսաղեմը Իսրայէլի մայրաքաղաք ընդունելու բանաձեւ- յայտարարութենէն ետք:

Ստորեւ սեղմ տողերու մէջ կը ներկայացնենք օրուան գլխաւոր բանախօսներուն ներկայացուցած տեսակէտները:

Երուսաղեմի խնդիրը կրօնական, քաղաքական եւ դիւանագիտական առումներով

Նախքան քննարկումին անցնիլը Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի երիցագոյն միաբաններէն Տ. Փառէն արք. Աւետիքեան կազմակերպիչներուն հարց տուաւ, թէ ինչ նպատակ կը հետապնդէ նման հանդիպում մը: Ան իր խօսքին մէջ շեշտադրելով, որ ինչպէս երէկ, այսօր ալ հայութեան համար շատ կարեւոր է, որ Երուսաղեմ քաղաքը շարունակէ մնալ քրիստոնէայ, իսլամ եւ յուդայական կրօններու համար «բաց» մայրաքաղաք մը, եւ այդպիսով շարունակել պահպանելով տարիներ առաջ Հայոց Պատրիարքութեան եւ Վատիկանի կողմէ ալ ընդունելի համարուած Երուսաղեմի բազմակրօն քաղաք մը ըլլալու իրողական հանգամանքը:

Սրբազան հօր դիպուկ դիտարկումէն ետք խօսք առաւ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի արտաքին յարաբերութիւններու եւ արարողակարգի բաժնի տնօրէն Տ. Նաթան արք. Յովհաննիսեանը, որ ի մէջ այլոց ըսաւ. «Հարցը միայն հայութիւնը յուզող խնդիր մը չէ, որովհետեւ, ինչպէս գիտէք, Երուսաղեմի մէջ կը գործեն մեր եկեղեցւոյ քոյր համարուող տարբեր եկեղեցիներ եւս: Հետեւաբար նման հարց մը անհանգստութիւն է ոչ միայն Հայ եկեղեցւոյ, այլեւ՝ անիկա համաքրիստոնէական հարթութիւն ունեցող խնդիր է»:

Սրբազան հայրը նաեւ նշեց, որ Երուսաղեմի խնդրին վերաբերելով մեր եկեղեցին չի կրնար որեւէ քաղաքական հնչեղութիւն ունեցող յայտարարութիւն կատարել: Ան նաեւ նկատել տուաւ, որ նախագահ Թրամփի հրապարակած բանաձեւէն ետք Երուսաղեմի բոլոր եկեղեցիները կ'ապրին անհանգստութիւն մը, եւ աւելցուց. «Բոլորս կ'ապրին խոր անհանգստութիւն մը, որովհետեւ չենք գիտեր, թէ նախագահ Թրամփի յայտարարութեան յաջորդող քայլը ինչ պիտի ըլլայ: Հետեւաբար այսօր կայ անորոշութիւն եւ այդ անորոշութիւնը անհանգստութիւններու դուռ կը բանայ»:

Սրբազան հայրը նաեւ նշեց, որ ներքրիստոնէական առումով ալ այսօր Երուսաղեմի մէջ հաստատուած եկեղեցիները իրենց գործունէութիւնը կը ծաւալեն հիմնուելով ցայսօր ալ Իսրայէլ պետութեան կողմէ ընդունուած եւ յարգուած «ներքին» կարգավիճակի (status quo) մը, որ էթէ խախտուի, ապա մենք կրնանք ակնատես դառնալ ներքրիստոնէական հակամարտութեան: Մենք որպէս եկեղեցի չենք կրնար քաղաքական հարթակի վրայ եղած զարգացումներուն կամ որեւէ երկրի մայրաքաղաքի տեղափոխման վերաբերելով կեցուածք արտայայտել, որովհետեւ այդ հարցը գուտ քաղաքական խնդիր է»: Սրբազան հայրը նաեւ մտավախութիւն յայտնեց, առկայ կարգավիճակի պահպանման վերաբերելով եւ ըսաւ. «Եթէ Իսրայէլի իշխանութիւնները յետայսու իրաւունք ունենան չճանչնալ յարաբերութիւններու ընդհանուր ընթացակարգը, ապա այն ատեն բոլոր քրիստոնէաները կրնան յայտնուիլ ներքին պառակտման ու նաեւ հակամարտութեան մէջ»: Սրբազան հայրը շեշտեց, որ մտահոգիչ է այն, որ ԱՄՆ նախագահին կատարած յայտարարութեան մէջ քրիստոնէական եկեղեցիներու կարգավիճակին վերաբերելով ոչ մէկ յայտարարութիւն կայ եւ այնտեղ նշուածը կապ ունի միայն իսլամներու «Հարամ ալ շարիֆ»ի մզկիթին հետ եւ այդ է, որ մտահոգիչ է մեզի համար»: «Երուսաղեմի առնչութեամբ Մայր Աթոռի մտահոգութիւնը այնտեղի քրիստոնէական եկեղեցիներուն եւ համայնքներուն ունեցած մտահոգութիւնն է, եւ առանձնակիօրէն Հայոց

Պատրիարքութեան ունեցած մտահոգութիւնը», իր խօսքը եզրափակեց Նաթան Սրբազանը:

Նշենք նաեւ, որ Սրբազան հայրը իր խօսքին ընթացքին ակադեմիկ վկայութիւն բերելով փորձեց ներկայներուն ներկայացնել Երուսաղեմ քաղաքի իւրապատկութիւնները, յիշեցնելով, որ մօտիկ անցեալին Բեթղեհեմ քաղաքին շուրջ բարձրացուած «պատ»ը իրավիճակը բաւական բարդ ու դժուարին դարձուց բոլոր համայնքներուն համար:

Իր կարգին, արաբագետ դոկտ. Հայկ Քոչարեան կարեւորեց Երուսաղեմի մասին քննարկում նախաձեռնելը եւ ըսաւ. «Այս խնդիրը այսօր չէ ծագած ու յատկ է նաեւ, որ հարցը որոշ անցեալէ մը կու գայ : Ու շատ կարեւոր է դիտարկել ու ներկայացնել, թէ մենք որպէս հայութիւն եւ հայկական պետականութիւն ինչ պետք է ըրած ըլլայինք մինչեւ Թրամփի յայտարարութիւնը: Երուսաղեմի գաղութը կը նօսրանայ, Հայաստանը ցարդ չէ կարողացած դեսպանութիւն հիմել Իսրայէլի մէջ ու նման հարցադրումներ, որոնք այսօր կը բարձրաձայնուին Երուսաղեմի մասին կատարուած յայտարարութենէն ետք», ըսաւ յարգարժան դոկտորը եւ նկատել տուաւ, որ Թրամփի յայտարարութենէն ետք Հայաստանի Հանրապետութեան դիւանագիտական մարմինները պետք է արագօրէն արձագանգէին եղածին եւ այդ առումով համապատասխան քայլեր ու շփումներ ունենային շահագրգիռ այլ կողմերու հետ: Ան ըսաւ. «Մեզի համար այսօր ալ ուշ չէ յարաբերութիւններ ստեղծել Իսրայէլի հետ, ու գործնական քայլեր կատարելով առաջ երթալ ու մասնակից դառնալ ընդհանուր գործընթացներուն»: Քոչարեան իր մօտեցումը ամրագրելով նկատել տուաւ, որ Հայաստան նոյն «պատկութեամբ» հետեւեցաւ Սուրիոյ տագնապին, որ այսօր մտած է լուծման փուլ: Ան հարց տուաւ, թէ ինչքանով է ճիշդ զեզոք դիրքերով եւ «դանդաղ դիւանագիտութեամբ» արձագանգել Երուսաղեմի մէջ ընթացող զարգացումներուն: Իր խօսքը աւարտելով ան յիշեցուց, որ հայութիւնը այսօր Երուսաղեմի մէջ կարեւոր երեք գործօններ ունի Երուսաղեմի հնարակ հայութիւնը, վերջին շրջանին Հայաստանէն Երուսաղեմ եւ Իսրայէլ հաստատուած հայաստանացիներու համայնքը, իսկ ամենակարեւորը Երուսաղեմի Պատրիարքական պատմական աթոռը իր հոգեւոր, կալուածային, քաղաքական ու քաղաքակրթական նշանակութեամբ:

Երրորդ բանախօսն էր Եգիպտոսի եւ համատեղութեամբ Իսրայէլի ՀՀ նախկին դեսպան Ռուբէն Կարապետեանը, որ պատմական վկայութիւն մը բերելով նշեց, որ իր մօտ լուրջ մտավախութիւն առաջացած է դեռ վաղ 2000-ական թուականներուն, երբ լուրջ փորձեր կային արաբ- իսրայէլեան համաձայնութիւն մը կայացնելու ու այդ առումով հարց տուաւ, թէ ուր աւելի յարմար պիտի ըլլար, որ Հայկական թաղամասը (Armenian Quarter) գտնուի ու ճիգ ընել, որ հայապատկան հողամասերը «չպկուին» քրիստոնէական տարածքներէն:

Դեսպան Կարապետեան նաեւ հարցադրումներ կատարելով նշեց, որ «Պէտք է հարց տանք, որ նախագահ Թրամփ ինչու չ'այս պահուն է որ նման յայտարարութիւն կատարեց», յիշատակելով նաեւ, որ դիւանագիտութիւնը կը սիրէ մանրութիւնները եւ ընդհանուր պատկերն ունենալէ ետք է, որ կարելի է դիրքորոշում մ'ունենալ: Բանախօսին կարծիքով Թրամփի յայտարարութիւնը կը վերահաստատէ, որ Իսրայէլ այսօր կը վայելէ ԱՄՆ-ու անվերապահ աջակցութիւնը եւ Երուսաղեմի մէջ տեղի ունենալիք ապագայ գործողութիւնները ձգուած են այդ պետութեան կամեցողութեան»: Ան նաեւ կարծիք յայտնեց, որ Երուսաղեմի շուրջ կատարուող գործընթացները կապ ունին Սուրիոյ պատերազմին, Ռուսաստանի Միջին Արեւելք «շոնթալիք» վերադարձին ու նաեւ ԱՄՆ-Թուրքիա բաւական լարուած յարաբերութեանց հետ, յիշատակելով, որ Միացեալ Նահանգներու ապագայ թիրախը Իրանի Իսլամական Հանրապետութիւնն է, եւ Իսրայէլ այս առումով պիտի ունենայ մեծ դերակատարութիւն: «Երուսաղեմի խնդիրը մտահոգիչ է, բայց մեզի համար այսօր ամէնէն աւելի մտահոգութիւն աթոռը մեր տարածաշրջանին մէջ Միացեալ Նահանգներու ունենալիք հաւանական գործողութիւններն են»:

Իր խօսքը աւարտելով դեսպան Կարապետեան զարմանք յայտնեց, որ ինչու ցայսօր Հայաստանի Հանրապետութիւնը չ'կարողացաւ դեսպանատուն մը բանալ Իսրայէլի (Թէլ-Աւիվ) մէջ, միշտ շեշտադրելով, որ բոլոր գործընթացներու պարագային ալ կարեւորը այն է, որ մենք որպէս Հայաստանի Հանրապետութիւն ինչ գործնական քայլեր պիտի կատարենք. «Կարեւորը պահն (momentum) է եւ եղած դէպքերուն արձագանգելու անմիջականութիւնը», եզրափակեց դեսպան Կարապետեան:

Իր կարգին ՌԱԿ Կ.Վ. ատենապետ Յակոբ Աւետիքեան խօսք առնելով նշեց, որ «Մեզի համար այսօր կարեւորը առկայ իրավիճակը լոյսին բերելն է ու նաեւ ցոյց տալ իրաւունքներու տէր կանգնելու մեր վճռակամութիւնը»:

ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ ՏԵՂԵԱԿ Է ՀԱՅԵՐՈՒ ԵՒ ԱԼԱՌՈՒՆԵՐՈՒ ԴԷՍ ԹՈՒՐԳԻՈՅ ՄԷՋ ՕՐԱԳՐՈՒՈՂ ՅԱՐԶԱԿՈՒՄՆԵՐԷՆ

ԵՐԵՒԱՆ, «Արմէնփրէս».- Գերմանիոյ իրաւապահ մարմինները յայտարարած են, որ տեղեակ են Թուրքիոյ խորհրդարանի հայ պատգամաւոր Կարօ Փայլանի այն ազդարարութիւններէն, ըստ որոնց Եւրոպայի շարք մը երկիրներու եւ մասնաւորապէս Գերմանիոյ մէջ մահափորձեր կը նախապատրաստուին Թուրքիոյ քաղաքացի եւ Անգարայի այլախոհ անձերու, մասնաւորապէս հայերու եւ ալաուիներու դէմ:

Իրաւապահ մարմինները գերմանական «Deutsche Welle»-ին յայտնած են, որ կ'ուսումնասիրեն տուեալներ հնարաւոր յարձակումներու վերաբերեալ:

«Տեղեակ ենք վերոնշեալ վտանգին մասին եւ անհրաժեշտ աչալրջութեամբ կ'ուսումնասիրենք իրադրութիւնը: Սակայն, իրավիճակի եւ պաշտպանական միջոցներու ձեռնարկման մասին այլ մանրամասնութիւններ չենք կրնար տրամադրել», ըսուած է իրաւապահ մարմիններու յայտարարութեան մէջ:

Փայլան գերմանական լրատուամիջոցներու հետ զրոյցի մը ընթացքին յայտնած է, որ մահափորձերուն մասին տեղեկութիւն ստացած է արտերկրեայ հետախուզական մարմիններէն, սակայն չի կրնար յստակ նշել անոնց աղբիւրը: «Միայն կրնամ ըսել, որ անոնք շատ վստահելի տեղեկութիւններ են», ըսած է ան: Պատգամաւորը նաեւ ըսած է, որ Եւրոպայի ու գլխաւորապէս Գերմանիոյ մէջ, այս տեղեկատուութենէն ետք, որոշ անձեր պաշտպանութեան տակ առնուած են:

Փայլան նաեւ յայտնած է, որ Թուրքիոյ կառավարութեան ներկայացուցիչները, որոնց հետ հանդիպած է խօսած է իր ունեցած տուեալներուն մասին, խոստացած են անհրաժեշտ քայլերու ձեռնարկել:

Թուրքիոյ մէջ հետապնդումներուն իբրեւ հետեւանք Գերմանիա հաստատուած հայ լրագրող Հայկօ Պաղտատ իր կարգին յայտնած է, որ ինք եւս տեղեակ է Փայլանի յայտնած հետախուզական լուրերէն, որոնք իսկապէս լուրջ վտանգ կը ներկայացնեն: Ան տեղեկացուցած է, որ այս խնդիրին առնչութեամբ համապատասխան մարմիններու հետ համագործակցութեան մէջ է: «Թող Թուրքիա ընէ անհրաժեշտ ամէն բան՝ իր քաղաքացիները պաշտպանելու համար», ըսած է ան:

Հարցին մասին խօսած է նաեւ Գերմանիոյ Ալաուիներու միութիւններու դաշնակցութեան ղեկավար Երլմագ Քահրաման, որ ըսած է, թէ իրենք շատոնց տեղեակ պահուած են հնարաւոր այս սպառնալիքին մասին: Ան ընդգծած է նաեւ, որ գերմանաբնակ ալաուիները թրքական ծայրայեղական կազմակերպութիւններու թիրախ են:

Միւս կողմէ, Թուրքիոյ գլխաւոր դատախազութիւնը Դեկտեմբեր 22ին հետաքննութիւն սկսած է Փայլանի նշեալ յայտարարութեան հիման վրայ: Թրքական «Ալեվիներ» լրատուական կայքը կը նշէ, որ Փայլան իբրեւ վկայ, ցուցմունք տալու հրաւիրուած է դատախազութիւն:

ՅԱՅՏՆԱԲԵՐՈՒԱԾ ԵՆ ՍՈՒՍԱ ԼԵՐԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԷՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐ. ԲԱՅԱՌԻԿ ՅԱՅՏՆԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

Հայոց Յեղասպանութեան թանգարան-հիմնարկին ջանքերով՝ յաջողեցաւ յայտնաբերել մինչ օրս անյայտ շուրջ քսանհինգ նոր լուսանկար՝ Սուսա Լերան հերոսամարտի մասնակիցները ֆրանսական ռազմանաւերուն միջոցով տարհանելու տեսարաններով: Այս մասին, դիմատետրի իր էջին, նշած է Հայոց Յեղասպանութեան թանգարան-հիմնարկի տնօրէն Հայկ Դեմոյեան:

Յայտնաբերուած բնօրինակ լուսանկարները առնուած են 1915

Հայոց Յեղասպանութիւնը Թուրքիոյ Հասարակութեան Ինքնութեան Կառոյցը Ոչնչացնող Պատմական Փաստ է. Թաներ Աքչամ

Թուրքիոյ իշխանութիւնները պարտաւոր են առերեսուելու սեփական պատմութեան հետ, եթէ կ'ուզեն հիմնել ժողովրդավարական եւ մարդու իրաւունքները յարգող համակարգ:

Առանց պատմութեան հետ առերեսման՝ հասարակական խաղաղութիւն չի կրնար հաստատուիլ եւ ժողովրդավարական համակարգ չի կրնար հիմնուիլ: Այս մասին, ըստ «Armenpress.am»-ի, «T24.com»-ի մէջ հրատարակած նոր յօդուածով մը գրած է Հայոց Յեղասպանութիւնը ճանչցած թուրք պատմաբան Թաներ Աքչամը:

«Պատմութեան առերեսուելու պարտաւորութիւնը եւ անոր դիմաց առկայ արգելքները» խորագիրով յօդուածին մէջ Աքչամ ընդգծած է, որ ներկայիս Թուրքիոյ մէջ մենատիրական եւ բռնապետական վարչաձեւ է, կ'ոտնահարուին մարդու ամենահիմնարար իրաւունքներն ու ազատութիւնները, գլխաւորապէս՝ մտքի ազատութիւնը: «Հարիւրաւոր մտաւորականներ, գրողներ, լրագրողներ բանտարկուած են, ժողովրդավարութեան ամենահիմնական կառոյցներն ու օրէնքները չեն գործեր, դատական համակարգը ամբողջութեամբ մէկ մարդու ազդեցութեան տակ է, օրէնքի գերակայութեան սկզբունքը վերացած է: Յեղական-կրօնական խնդիրները, մասնաւորապէս քրտական հարցը, այլեւի, քրիստոնէայ եւ հրեայ փոքրամասնութիւններուն հարցերը հիւանդագին վիճակի մէջ են», - նշած է պատմաբանը:

Ան առանձնացուցած է պատմութեան առերեսուելու չորս հիմնական պատճառ: «Առաջինը, եթէ կ'ուզէք, մարդու իրաւունքները յարգող ժողովրդավարական վարչաձեւ ունենալ, ուստի ստիպուած էք առերեսուելու պատմութեան ընթացքին մարդու իրաւունքներու խախտումներուն հետ: Եթէ անցեալի խախտումներուն հետ չկրնաք առերեսուիլ, այսօր չէք կրնար մարդու իրաւունքները յարգող հասարակութիւն հիմնել: Ինչպէս նայիք անցեալին, այնպէս ալ պիտի կառուցէք այսօրը: Եթէ պատմութեան մէջ առկայ խնդիրները քննարկէք՝ ըսելով «հայերը դաւաճանած են», «քիւրտերը կայսերականներու խաղը կը խաղան», «ասոնք երկիրը բաժնել ուզող դաւաճաններ են եւ մեր երկրի համար լուրջ վտանգ կը ներկայացնեն», ուստի ներկայիս ալ նման հարցերը այդ տեսանկիւնէն պիտի ընկալուին: Ինչպէս նախապէս խախտած էք ամենահիմնարար իրաւունքները, այսօր ալ նոյնը կ'ընէք», - նշած է Աքչամը:

Իբրեւ երկրորդ պատճառ՝ պատմաբանը ընդգծած է, որ պատմութեան ընթացքին վատ եւ ցաւալի յարաբերութիւններ ունեցող հասարակութիւնները կը կարենան համատեղ ապրիլ միայն մէկը միւսին հետ խօսելու ճանապարհով: Երրորդը՝ անհրաժեշտ է անցեալին ոչնչացուած մարդոց մարդկային արժանապատուութիւնը, որ ռոտնատակ եղած է, վերադարձնել անոնց: Եւ վերջապէս, իբրեւ չորրորդ պատճառ, Աքչամ նշած է՝ պատմութեան հետ առերեսումէն հրաժարումը վատ հետեւանքներ կրնայ ունենալ: Առերեսումը հերքելը կը նշանակէ ունենալ նոյն յանցանքը կրկնելու ներուժը:

Խօսելով Հայոց Յեղասպանութեան մասին՝ Աքչամ գրած է. «Մենք 1923 թուականին ազգ-պետութիւն հիմնեցինք եւ անոր համապատասխան ինքնութիւն ստեղծեցինք: Եւ այդ ինքնութիւնը այսօր վերածուած է մեր մտածելակերպը, զգացմունքները, այսինքն՝ հասարակութեան ամբողջ հասարակական-մշակութային յարաբերութիւնները որոշող իրականութեան: Սակայն եթէ մենք, օրինակ, սկսինք խօսիլ Հայոց Յեղասպանութեան մասին, պիտի տեսնենք, թէ ի՛նչպէս այդ իրականութիւնը կը սկսի խարխուլուիլ: Հայոց Յեղասպանութիւնը Թուրքիոյ հասարակութեան ինքնութեան կառոյցը ամբողջութեամբ ոչնչացնող պատմական փաստ է: Այս պատճառով է, որ կը խուսափինք առերեսումէն»:

Սեպտեմբերին, ֆրանսական ռազմածովային նաւատորմի սպայի մը կողմէ: Լուսանկարները կը ներկայացնեն նաւակներով խաղաղ հայ բնակչութիւնը դէպի ռազմանաւեր տեղափոխելու գործողութիւնները, նաւերու տախտակամածին անոնց տեղաւորումն ու այլ տեսարաններ:

Նորայայտ բնօրինակ այս լուսանկարները հանրութեան պիտի ներկայացուին 2018 Ապրիլին:

Ղեւոնդ Տէր Պետրոսեան

Մարաշ, Մայիս 24, 1897 – Պէյրութ, Օգոստոս 7, 1966

Յակոբ Վարդիվառեան

*Ամանոսի մարտական երիտասարդներուն մէջ
ապստամբութեան դրօշը պարզելով կռուի դաշտ
նետուելու եւ պայքարելով թուրք դահիճին դէմ
պատուաւոր ապրելու կամ պատուաւոր մեռնելու
զգացումը հետզհետէ կը զօրանայ:
Ղեւոնդ Տէր Պետրոսեան*

Յետ եղեռնեան տարիներուն եղաւ կրթական ազնուական մշակը՝ Միջին Արեւելքի գաղթավայրերու հիւղաւաններէն եւ այնուհետեւ ծնունդ առած մեր կրթական օճախներու մէջ հասակ առնող նոր սերունդին դաստիարակութեան: Տէր Պետրոսեան ծառայեց Կիլիկիոյ ազատագրման շարժումին որպէս ռամկավար շարքային: Դառնալով հիմնադիրն ու երկար տարիներու ատենապետը Ամանոսի Հայրենակցական Միութեան, իր հայրենակիցներուն մօտ վառ պահեց երազը անպայմանօրէն վերադառնալու հայրենի տուն: Եւ այդ կրցաւ փոխնցել նաեւ աւելի նոր սերունդին:

Ամանոսցիները ազգային եկեղեցական առաջնորդներու հարուստ հունձք մը տուին հայութեան. Այսպէս, կար շրջան մը երբ մեր կարեւոր թեմակալ առաջնորդները ամանոսցիներ էին: Արամ Արք. Քէշիշեան՝ Լիբանանի թեմի առաջնորդ եւ այժմու Կիլիկեան Աթոռի գահակալը, Վաչէ Արք. Յովսէփեան՝ Արեւմտեան Ամերիկայի թեմի առաջնորդ, Արտակ Արք. Մանուկեան՝ Պարսկաստանի թեմի առաջնորդը, Վազգէն Արք. Քէշիշեան՝ Գանատայի թեմի առաջին առաջնորդը. Ու դեռ Վեր. Յարութիւն Սաղրեան՝ հոգեւոր առաջնորդը Լիբանանի Հայ Աւետարանական համայնքին: Այսօր եւս կը շարունակէ ամանոսցի իր մասնակցութիւնը բերել հայ կեանքին:

Ղեւոնդ Տէր Պետրոսեանի ներշնչած ոգին անկասկած ունեցաւ իր բարերար ազդեցութիւնը բոլորին վրայ:

Օճած էր Մարաշ, ամանոսցի ծնողքէ, Մայիս 24, 1897ին: Որդին էր Պետրոս Քինյ. Տէր Պետրոսեանի: Նախնական ուսումը ստացած էր Ամանոսի ազգային վարժարանին մէջ, ապա յաճախած Այնթափ Կեդրոնական Թուրքիոյ եւ Տարսուսի՝ Մէնթ Փոլ գոլէճները: Տեղահանութեան պատճառով կ'անցնի Կ. Պոլիս, ուր կը պաշտօնավարէ YMCA եւ նոյն ատեն կ'ուսանի «Որսուն» գոլէճը:

Քաղաքական աննպաստ պայմաններու հետեւանքով կը հեռանայ Կ. Պոլիսէն եւ 1923ին կը հաստատուի Լիբանան, միանալու ծնողքին:

Կանուխէն կ'ընդգրկէ ուսուցչական ասպարէզը՝ ազգին ամենէն էական ծառայութիւնը մատուցանելու համոզումով: 1923էն սկսեալ մինչեւ իր մահը՝ 1966 կը պաշտօնավարէ որպէս ուսուցիչ, աւագ ուսուցիչ եւ տնօրէն: Նախ եօթ տարի ուսուցանած է Ամերիկեան Նպաստամատոյց Ընկերութեան (Նիւ Իսթ Գիլիֆի) Ճիպէլի, Մայտայի եւ Անթիլիասի որբանոցներուն մէջ, յետոյ, նոյն ընկերութեան կողմէ կոչուած է վարիչ քարտուղարի պաշտօնին գոր վարած է չորս տարի: Որպէս բարձր բարոյականի տէր եւ վստահելի անձ, իրեն յանձնուած է հարիւրաւոր որբերու տեղաւորման կենսական գործը: Այդ սերունդէն շատեր ապագային գտնուեցան ազգային առաջնորդող դիրքերու վրայ՝ մտաւորական, կուսակցական թէ առեւտրական ասպարէզներու մէջ:

Այնուհետեւ, 21 տարի կը պաշտօնավարէ իբրեւ տնօրէն ազգային Մեսրոպեան վարժարանի, շատ խեղճ պայմաններու տակ եւ ի գին ամէն տեսակի զոհողութեանց: Կեանքի վերջին վեց տարիներու շրջանին կը պաշտօնավարէ Պէյրութի Վահան Թէքէեան վարժարանին մէջ:

Ամուսնացած էր Սառա Տէր Մարկոսեանի հետ, ունենալով երեք զաւակներ. Ալպերդ, Մարի եւ Հրայ: Իր տունը եղած է ազգային տուն, դուռը միշտ բաց ժողովներու եւ նպաստներու բաշխման համար: Հրայ հետեւած է հօր կուսակցական ուղիին եւ Ամերիկա հաստատուելով եղած է օգտակար նիւթապէս Գալիֆորնիոյ ՌԱԿի շրջանակին:

Մշակութային, միութենական, ազգային եւ կուսակցական բեղուն կեանք մը ունեցած է Ղեւոնդ Տէր Պետրոսեան:

ՀԲԸՄի անդամագրուած է 1928ին, Պէյրութ: Եղած է հաւատաւոր եւ նուիրեալ անդամ ու հիմնած է քեմիք՝ Ամանոս եւ Էշրէֆիէի ՀԲԸՄի մասնաճիւղերը եւ երկար տարիներ վարած է անոնց մասնաժողովներուն ատենադպիրի եւ գործիչի պաշտօնները: Եղած է հիմնադիրներէն մին եւ քարտուղարը Հայ Երիտասարդաց Ընկերակցութեան եւ ատենապետը՝ նախկին «Անդրանիկ» ակումբի

Տեղական Գործադիր Մարմին: Յիշեալ շրջաններուն մէջ, բազմաթիւ տարիներ կազմակերպած է «Մշակոյթի Օր»ուան հանգանակիչ յանձնախումբերը եւ մաս կազմած՝ անոնց: Առաջին անգամ ինք հաստատած է «Մշակոյթի Օր»ուան հանգանակութիւնը Մեսրոպեան վարժարանին մէջ: Վարժարանային հանգանակութեան այս գաղափարը որդեգրուած է յետագային ուրիշ դպրոցներու կողմէ:

Բազմիցս բանախօսած է տարեդարձներու առթիւ՝ Պէյրութ, Թրիփոլի եւ Դամասկոս: ՀԲԸՄի վերերանի վկայականին արժանացած է 1947ին:

Ազգային կեանքէն ներս, 1929-1931ին վարած է ատենապետութիւնը Էշրէֆիէի Ս. Աստուածածին (այժմ՝ Ս. Յակոբ) եկեղեցոյ թաղական խորհուրդին: Իր յարատեւ եւ անխնջ ջանքերուն շնորհիւ գնուած է միեւնոյն եկեղեցիին ազգապատկան հողը: Ղեւոնդ Տէր Պետրոսեան ութ տարի մասնակցած է Լիբանանի թեմի Գաւառական Ժողովին, ընտրուելով ազգային երեսփոխան նախ՝ Ամանոսէն, յետոյ՝ Էշրէֆիէի թաղերէն: Այս Ժողովին ատենադպիրը եղած է վեց տարի շարունակ: Իբրեւ պատգամաւոր մասնակցած է Սարաճեան Կաթողիկոսի ընտրութեան:

31 տարիներ շարունակ, եղած է հիմնադիր ատենապետը Ամանոսի եւ Շրջակայից հայրենակցական միութեան վարչութեան եւ որպէս Ամանոսի շինութեան յանձնախումբի ատենադպիր յաջողուցած է Տորայի Նոր Ամանոս հայաբնակ թաղին հողին գնումը:

Եղած է աննկուն գաղափարի մարդ: 1919ին անդամակցած է Հայ Ռամկավար Կուսակցութեան, կնքահայրութեամբ՝ ՌԱԿի Կիլիկիոյ գործիչ Հայկազուն Արամեանի: Նոյն տարուան վերջերը գործօն դեր կ'ունենայ ղեկավարելով զինեալ խումբերը եւ մասնակցելով թուրքերու դէմ մղուած շարք մը կռիւներու: Ձեռք փոխադրելու պաշտօնով կը դրկուի Ատանա, Միհրան Տամատեանի մօտ: Ճամբան երկաթուղին օդը հանուելով, ան կ'ապաստանի Ճիհան եւ ի վերջոյ զենքերը կը վերադարձնէ Տօրթ-Եոլ: 1920ին կը մասնակցի ՀՍՈՒԿի ընդհանուր պատգամաւորական ժողովին, Կ. Պոլիս որպէս կիլիկեան պատուիրակ:

Ղեւոնդ Տէր Պետրոսեան գրեթէ կէս դար ծառայած է ազգին: Եղած է ՌԱԿի գործիչ եւ վարած է վերին մարմիններու վարչական կարեւոր պաշտօններ:

1932ին հրատարակած է «Որբին գիրքը» հատորը որ ամփոփ պատմութիւնն է Մերձաւոր Արեւելքի նպաստամատոյց ընկերութեան որբանոցային կեանքին: Իր երկրորդ հրատարակութիւնը պիտի ըլլար Ամանոսի եւ Շրջակայից հայրենակցական միութեան «Յուշամատեան»ը, որ երկար տարիներու աշխատանք մըն էր, գրեթէ տպագրութեան յանձնուելու վիճակին մէջ:

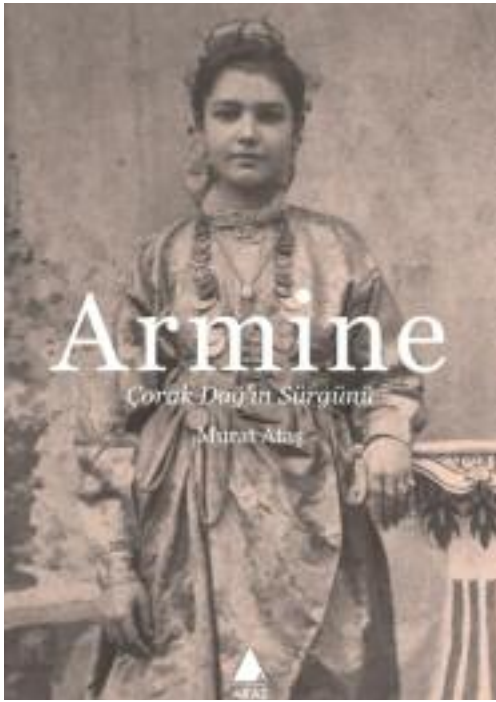
Սակայն մահը վրայ կը հասնի Օգոստոս 7, 1966ին եւ այդ գործը կը մնայ Ղեւոնդ Տէր Պետրոսեանի զաւակներու ու թոռներուն մօտ, սնտուկներու մէջ: Ամանոսցի մտաւորական տղաք՝ Երուանդ Ակիշեան, Նուպար Ակիշեան, Տոքթ. Յարութիւն Սաղրեան, Վազգէն Արք. Քէշիշեան եւ Յակոբ Վարդիվառեան յաճախ դիմում կը կատարեն ողբացեալի հարազատներուն ունենալու այդ ձեռագիրները հրատարակութեան տալու համար: Սակայն, յամառօրէն այդ կարեւոր գործը տակաւին պահ դրուած կը մնայ ...:

Նիւ Ճրրզի

Թուրքիոյ մէջ Յեղասպանութեան Ժամանակ Սերաստիոյ Հայերու Կոտորածին Մասին Պատմող Գիրք Մը Հրատարակուած է

Թուրքիոյ մէջ հրատարակուած է Հայոց Յեղասպանութեան տարիներուն Սերաստիոյ հայերու կոտորածին ու արքային մասին պատմող նոր գիրք մը, այս մասին կը հաղորդէ գիրքը լոյս ընծայած Պոլսոյ «Արաս» հայկական հրատարակչութեան պաշտօնական կայքը:

Մուրատ Աթաշի կողմէ գրի առնուած «Արմինէ. (Չարաք լեռան արքայը)» կոչուող վէպը, որ հիմնուած է իրական դէպքերու վրայ, կը պատմէ պատմական Սերաստիոյ գիւղերէն մէկու մը հայ բնակչութեան՝ Յեղասպանութեան տարիներուն ապրած զրկանքներուն ու այդ տարածքին մէջ հայերու եւ թուրքերու յարաբերութիւններու մասին:

Վէպը համեմուած է նաեւ գլխաւոր գործող անձի՝ Արմինէի ու անոր ընտրեալ Ջիւանի սիրոյ պատմութեամբ ու կը պատմէ Յեղասպանութեան հետեւանքով խեղուած ճակատագիրներու մասին:

224 էջոց թրքերէն վէպը խմբագրած է պոլսահայ մտաւորական, «Ակօս» պարբերականի նախկին խմբագիր եւ «Արաս» հրատարակչութեան ղեկավար Ռոպեր Քոնիթաշը:

Շարունակուած էջ 4-էն

«Հայկական Երուսաղէմ».

Մենք ունինք մտահոգութիւններ եւ Երուսաղէմի ապագային վերաբերող անհանգստութիւններ ու այդ առումով է, որ պէտք է այս հարցերը քննարկել ու յանգիլ եզրակացութիւններու: Աւետիքեան նաեւ նշեց, որ հայութիւնը Երուսաղէմի հանդէպ իր ունեցած մտավախութիւնները պէտք է բարձրաձայնէ յաչա աշխարհի՝ իր ձայնը հասցնելով մինչեւ Միացեալ Նահանգներու ղեկավարութիւն:

Միջազգայնագէտ Մուրի Մարգուեան, որ վերջերս կը գտնուէր Միացեալ Նահանգներ (Ուաշինկթըն), նշեց, որ այսօր Ուաշինկթընը առհասարակ հետաքրքրութիւն չունի Հայաստանի եւ հայութեան հանդէպ: «Այսօրուան Ուաշինկթընը շատ փոխուած է ու հոն քննարկուող, ձեւաւորուող եւ ձեռնարկուող քայլերը շատ գործնապայաջտ մտեցումներու վրայ հիմնուած քաղաքականութեան մը մաս կը կազմեն: Ուաշինկթընը առաջուան նման չունի օգնողի դերով հանդէս գալու մտեցում ու առհասարակ երեւելի է, որ Հայաստանն այսօր Ուաշինկթընին տալիք մը չունի ու նաեւ ամերիկացիներուն մօտ մեծ հաշուով հարաւային Կովկասի վերաբերեալ ակնկալիք մը չկայ»:

Քննարկման ընթացքին ելոյթներով հանդէս եկան նաեւ ոլորտին ծանօթ միւս մասնագէտները, որոնց բոլորին մտահոգութիւններու գլխաւոր առանցքը կապուած էր Երուսաղէմի հայապատկան տարածքներուն եւ «Հայկական թաղամաս»ին ապագային հետ: Ներկայացուած տեսակէտներուն մէջ ամենէն ուշագրան ու հայութեան համար շահեկանը Փառէն Սրբազանին ներկայացուցած թէզն էր: Սրբազանը, որ երկար տարիներ ծառայած է Երուսաղէմի եւ ապա Մ. Նահանգներու մէջ, ներկայացուց Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարք Տ. Եղիշէ արք. Տէրտէրեանի եւ Շահէ արք. Աճեմեանի Երուսաղէմի վերաբերեալ Հռոմի այդ օրերու (1968) Քահանայապետ Պօղոս Զ. Պապին հետ ունեցած քննարկումներուն արդիւնքով պատրաստուած բանաձեւը, որով կ'առաջարկուէր Երուսաղէմը ճանչնալ որպէս Ex-Territorialty of Jerusalem, այլ խօսքով՝ բոլոր կրօններու համար «բաց քաղաք» մը, որուն շնորհիւ կ'ամրագրուի նաեւ Մուրք քաղաքին մէջ հայութեան ունեցած տարածքներուն պատմական իրաւասիրութիւնը ու ապրելու եւ գործելու իրաւունքը:

Փառէն Սրբազանի կարծիքով, նկատի ունենալով նախագահ Թրամփի վարչութեան մօտեցումները, ներկայ պահուն միայն ամերիկահայութիւնը կրնայ ազդեցութիւն բանեցնել անոր վրայ՝ որպէս այդ երկրի քաղաքացիներ:

Որոշուեցաւ 2-րդ քննարկում մը կազմակերպել Յունուարի 2-րդ կէսին անլի յստակ տունակներու վրայ եզրայանգումներ կատարելու համար:

Մագո Արեան
«Հայ Չայն»

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ Է ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊՈԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՆԳԼԵՐԷՆ ԱՏԼԱՍԸ

ԵՊՀ Հայագիտական հետազոտութիւններու հիմնարկին մէջ 21 Դեկտեմբերին ներկայացուած են Հայոց Յեղասպանութեան անգլերէն ատլասն ու Օսմաներէնու համալսարանական դասագիրքը:

Ատլասը կազմուած է «Բարկէն Յարութիւնեանի անուան պատմական աշխարհագրութեան եւ քարտեզագրութեան լաբորատորիա»-ի (տարրալուծարան), իսկ Օսմաներէնի դասագիրքը՝ «Հայ-օսմանական առնչութիւններու բաժին»-ի կողմէ:

«Ատլասի հրատարակումը ինքնանպատակ չէ եղած եւ ան եզակի է իր բնոյթով: Մեր գլխաւոր նպատակը այն է, որ այս կերպով կարենանք հնարաւորութիւն տալ օտար հետազոտողներուն, տարբեր պաշտօնական առեւտրական եւ, առհասարակ, Հայոց Յեղասպանութեան խնդրով հետաքրքրուողներուն հանգամանօրէն ուսումնասիրելու թեման: Մենք կը նախատեսենք նաեւ յետագային ատլասը թարգմանել այլ օտար լեզուներով»,- նշած է Հայագիտական հետազոտութիւններու հիմնարկի փոխտնօրէն Մհեր Յովհաննիսեան:

Ատլասին մէջ ներկայացուած են՝ հայ-թրքական պատերազմ, համիտեան կոտորածներ, արեւելահայերու կոտորածներ եւ մայիսեան յաղթանակներ, Պաքուի հայերու կոտորած, մշակութային եղեռն, Սփիւռքի ձեւաւորում եւ այլն: Ատլասին մէջ ներառուած են նաեւ պայմանագիրներ, փաստաթուղթեր եւ նկարներ: Զուգահեռաբար կը ներկայացուի նաեւ հայերու դերը Օսմանեան կայսրութեան եւ Ռուսական կայսրութեան մէջ: Ատլասի վերջին հատուածին մէջ անդրադարձ կայ նաեւ Յեղասպանութեան միջազգային ճանաչման ու դատապարտման:

Անդրադառնալով Օսմաներէնի դասագիրքին՝ Մհեր Յովհաննիսեան շատ կարեւոր կը համարէ օսմաներէնի դասաւանդումը:

«Այդ լեզուով գրուած են բազմաթիւ փաստաթուղթեր, որոնք կը վերաբերին Հայոց Յեղասպանութեան խնդրին եւ մենք նպատակ ունինք յետագայ ուսումնասիրութիւններու համար պատրաստել մասնագէտներ, որոնք կրնան օսմաներէն լեզուով կատարել խոր եւ համապարփակ փաստաթղթային ուսումնասիրութիւններ»,- ըսած է ան:

Փրոֆէսոր Ալեքսանդր Մաֆարեան ընդգծած է, որ մինչ այժմ օսմաներէն լեզուի դասաւանդման համար օգտագործուած են արտասահմանեան տարբեր համալսարաններու կողմէ տպագրուած դասագիրքերն ու ուսումնական ձեռնարկները:

Դասագիրքը արդէն լայն հետաքրքրութիւն յառաջացուցած Յունաստանի եւ Թուրքիոյ օսմանագէտներուն մօտ: Արդէն կայ Թուրքիոյ Մթամպուլի համալսարանի գլխաւոր օսմանագէտին կողմէ մէկ գրախօսութիւն, որ շուտով պիտի հրատարակուի Մթամպուլի համալսարանի թերթին մէջ:

Fodor`s -ը Զբօսաշրջիկներուն Խորհուրդ Կու տայ 2018-ին Հայաստան Այցելելու

Համաշխարհային զբօսաշրջութեան յայտնի Fodor`s տեղե-կատուական կայքը, 2018 թուականի տասը նախընտրելի զբօսա-շրջային ուղղութիւններուն մէջ ներա-ռած է նաեւ Հայաստանը: Այս մասին կը տեղեկացնէ Panorama.am-ը՝ յղում կատարելով՝ Nouvelle d'Armenie-ին:

«Անիկա փոքրիկ, հիւրընկալ կովկասեան երկիր է, որ ունի հարուստ մշակոյթ ու պատմութիւն»,-նշած է կայքը եւ կոչ ուղղած զբօսաշրջիկներուն՝ այցելելու Հայաստան: «Հայաստանը բնութեան զբօսաշրջութեան համար երազանքի երկիր է, այստեղ արշաւներու միջոցով դուք կրնաք տեսնել երկրի զարմանահարաշ բնութիւնը... Երեւանը 3000 տարեկան է, բայց անիկա կը քալէ աշխարհին համընթաց՝ իր բազմաթիւ նոր գինետուներով, խանութներով, ճաշարաններով, որ բաց են ամէն օր»,- նշուած է կայքին մէջ:

Fodor`s-ի փորձագէտները խորհուրդ կու տան Հայաստան այցելելու զարման կամ աշնան, երբ կը կազմակերպուին փառատօներ՝ բաց երկնքի տակ: